

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.2.22>

ORGANIZACYJNE GWARANCJE REALIZACJI PRAW OSÓB O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH: PODSTAWY ADMINISTRACYJNO-PRAWNE

Olena Lys

*deputowany ludowy Ukrainy
Rady Najwyższej Ukrainy (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0001-9626-8340*

Adnotacja. W artykule zbadano organizacyjne gwarancje realizacji praw osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych w procesie edukacyjnym. Należy zauważyć, że opisując sytuację państwa ukraińskiego w danej dziedzinie, w celu realizacji prawa do edukacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, należy zauważyć, że państwo w różnym stopniu stwarza warunki do ich edukacji, korekcji zaburzeń rozwoju i adaptacji społecznej na podstawie specjalnych podejść pedagogicznych. Ze stanowiska prawnego pogląd ten opiera się na szeregu gwarancji konstytucyjno-prawnych przedstawionych zarówno w samej konstytucji, jak i w innych aktach normatywnych, które realizują prawo do edukacji dzieci danej kategorii. Na przykład, takie akty normatywne i prawne są Ustawy Ukrainy „O Edukacji”, „O Edukacji Przedszkolnej” i tym podobne. W tych źródłach normatywnych prawa konstytucyjne konkretyzują, rozwijają, rozszerzają listę praw i wolności, przekształcając normy konstytucyjne w gwaranta spełnienia ich postanowień. Gwarancje są zatem jednym z aspektów problemu prawidłowego stosowania norm prawnych, legalności, porządku prawnego i wielu innych procesów działalności prawnej. Jako szczególny rodzaj gwarancji wyróżniono gwarancje organizacyjne obejmujące działalność organizacyjną organów państwowych w zakresie realizacji i ochrony praw dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz dzieci z niepełnosprawnością. Gwarancje te obejmują środki o charakterze administracyjno-zarządczym, w tym: planowanie kosztów utrzymania zakładów edukacyjnych; kształcenie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i dzieci z niepełnosprawnością; ewidencja dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i dzieci z niepełnosprawnością w wieku szkolnym mieszkających na odpowiednim terytorium; organizacja transportu instytucji edukacyjnych w celu dostarczenia dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i dzieci z niepełnosprawnością do szkoły; w niezbędnych przypadkach sprawowanie kontroli wydziałowej nad przyjęciem dzieci do szkoły i organizacją procesu edukacyjnego i inne działania. W regulacyjnym kontekście regulacji prawnych gwarancje organizacyjne są podane w ustawie Ukrainy "O Edukacji", a mianowicie: władze samorządowe tworzą warunki do uzyskania edukacji przedszkolnej poprzez: tworzenie i rozwój sieci instytucji edukacyjnych; zamawianie szkolenia pracowników pedagogicznych; wdrażanie programów edukacyjnych edukacji nieformalnej dla rodziców; prowadzenie innych działań. Stwierdzono, że zestaw gwarancji konstytucyjnych wymaga dodatkowych gwarancji organizacyjnych, obejmujących działania władz państwowych i samorządowych w celu zapewnienia realizacji praw osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych i ich ochrony przed niewłaściwym naruszeniem przez inne osoby. Gwarancje te powinny obejmować środki administracyjne, to znaczy ewidencję dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, organizację planowania budżetowego i finansowego, wykonywanie uprawnień kontrolnych i nadzorczych organów władzy publicznej w zakresie procedury przyjmowania i szkolenia określonej kategorii osób w instytucjach edukacyjnych. Włączenie gwarancji organizacyjnych jako dodatkowego elementu gwarancji konstytucyjnych odzwierciedla działania organów władzy publicznej i samorządów, instytucji edukacyjnych i ich urzędników, zapewniających funkcjonowanie mechanizmu realizacji prawa do edukacji i jego ochrony. Rozważane gwarancje powinny towarzyszyć kontroli ze strony państwa nad działalnością organów władzy publicznej i ich funkcjonariuszy w zakresie wykonywania przez nich obowiązków w zakresie obrony i ochrony praw osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych i osób niepełnosprawnych.

Słowa kluczowe: gwarancje, gwarancje organizacyjne, integracja, edukacja integracyjna, dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, dziecko niepełnosprawne, zakład opiekuńczo-wychowawczy, polityka publiczna, środki administracyjne.

ORGANIZATIONAL GUARANTEES OF THE EXERCISE OF THE RIGHTS OF PERSONS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS: ADMINISTRATIVE-LEGAL PRINCIPLES

Olena Lys

*People's Deputy of Ukraine
Verkhovna Rada of Ukraine (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0001-9626-8340*

Abstract. The article studies organizational guaranteeing the exercise of the rights of persons with special educational needs in the educational process. It is stressed that while describing the case of Ukraine in the relevant area, one can mark that the state creates conditions for obtaining an education, improving developmental disorder and social adaptation based on special pedagogical approaches. From the legal perspective, the above standpoint relies on a set of constitutional guarantees outlined in the Constitution of Ukraine and other statutory acts which exercise the children's right to education. For instance, such statutory acts are represented by the Law of Ukraine "On Education", "On Preschool Education" etc. These statutory sources specify, amplify the constitutional rights by extending the list of rights and freedoms through converting the constitutional rules into a guarantee running their provisions. Thus, guarantees are one of the challenging aspects of adequate application of legal rules, legitimacy, law order and other processes of legal activity. Organizational

guarantees covering the organizational activity of state bodies towards the guarantee of exercising and protecting the rights of children with special educational needs and children with disabilities are regarded as special sort of guarantees. These guarantees cover measures of administrative and managerial nature, including: costs planning for maintaining educational institutions; education of children with special educational needs and children with disabilities; registration of children with special educational needs and children with school-age disabilities living in the relevant territory; organization of transport support of educational institutions for driving children with special educational needs and children with disabilities to school; if necessary, the administration of departmental control over the admission of children to school and the organization of the educational process and other activities. In the statutory context of legal regulation, the organizational guarantees outlined in the Law of Ukraine "On Education", namely local self-government bodies, create conditions for obtaining preschool education through shaping and developing a network of education institutions; demanding training for academic staff; realizing educational programs of parental non-formal education; conducting other activities. The author concludes that a set of the constitutional guarantees needs additional organizational ones, which would encompass the activities of state authorities and local self-government to ensure exercising the rights of persons with special educational needs and their protection from illegal encroachments of others. Such guarantees should include administrative measures, i.e., the registration of children with special educational needs, budgeting organization, fulfilment of control and supervisory powers of public authorities regarding the procedure of admission and training of the mentioned category of persons in educational institutions. The inclusion of organizational guarantees as an additional element of constitutional guarantees reflects the activities of public authorities and local government, educational institutions and their officials ensuring the functioning of the mechanism for exercising the right to education and its protection. The studied guarantees must involve the state control over the activities of public authorities and their officials in terms of the obligations to protect and safeguard the rights of persons with special educational needs and persons with disabilities.

Key words: guarantees, organizational guarantees, inclusion, inclusive education, child with special educational needs, child with disabilities, preschool institution, state policy, administrative measures.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ГАРАНТІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Олена Лис

народний депутат України

Верховної ради України (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-9626-8340

Анотація. У статті досліджено організаційні гарантії реалізації прав осіб з особливими освітніми потребами в освітньому процесі. Наголошено, що, описуючи ситуацію Української держави в розглянутій сфері, слід зазначити, що держава тією чи іншою мірою створює умови для отримання ними освіти, корекції порушень розвитку та соціальної адаптації на основі спеціальних педагогічних підходів. З правової позиції такий погляд ґрунтується на низці конституційно-правових гарантій, представлених як в самій Конституції України, так і в інших нормативно-правових актах, що реалізують право на освіту дітей розглянутої категорії. Наприклад, такими нормативно-правовими актами виступають Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» тощо. У цих нормативних джерелах конституційні права конкретизуються, розвиваються, розширюючи перелік прав і свобод, перетворюючи конституційні норми на гарантії виконання їхніх положень. Таким чином, гарантії є одним із аспектів проблеми правильного застосування правових норм, законності, правопорядку та багатьох інших процесів правової діяльності. Як особливий різновид гарантій виділено організаційні гарантії, що охоплюють організаційну діяльність державних органів щодо забезпечення реалізації та охорони прав дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю. Ці гарантії охоплюють заходи адміністративно-управлінського характеру, включаючи: планування витрат на утримання закладів освіти; навчання дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю; облік дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю шкільного віку, які проживають на відповідній території; організацію транспортного забезпечення закладів освіти для доставки дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю до школи; здійснення відомчого контролю за прийомом дітей до школи і організацією навчального процесу та інші заходи. У нормативному контексті правового регулювання організаційні гарантії наведені в Законі України «Про освіту», а саме: органи місцевого самоврядування створюють умови для здобуття дошкільної освіти шляхом: формування і розвитку мережі закладів освіти; замовлення підготовки педагогічних працівників; реалізації освітніх програм неформальної освіти для батьків; проведення інших заходів. Зроблено висновок, що сукупність конституційних гарантій потребує додаткових, організаційних гарантій, які охоплюють діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення реалізації прав осіб з особливими освітніми потребами та їх охорони від неправомірних посягань з боку інших осіб. Такі гарантії повинні включати адміністративні заходи, тобто облік дітей з особливими освітніми потребами, організацію бюджетно-фінансового планування, здійснення контрольних і наглядових повноважень органів державної влади щодо процедури прийому та навчання зазначеної категорії осіб в закладах освіти. Включення організаційних гарантій як додаткового елемента конституційних гарантій відображає діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, закладів освіти та їх посадових осіб, які забезпечують функціонування механізму реалізації права на освіту та його захисту. Розглянуті гарантії повинні супроводжуватися контролем з боку держави за діяльністю органів державної влади та їх посадових осіб за виконанням ними обов'язків щодо захисту та охорони прав осіб з особливими освітніми потребами та осіб з інвалідністю.

Ключові слова: гарантії, організаційні гарантії, інклюзія, інклюзивна освіта, дитина з особливими освітніми потребами, дитина з інвалідністю, заклад дошкільної освіти, державна політика, адміністративні заходи.

Вступ. Право в контексті сучасних суспільних процесів – це система його міжнародних і внутрішньодержавних форм, які повинні бути спрямовані на реалізацію універсальних прав людини, що сприятиме переходу до сталого розвитку цивілізації і, як наслідок, вирішенню глобальних проблем (Бурьянов, 2017: 36). Права людини – це показник стану суспільства і місця людини в ньому. Якщо в цій системі не забезпечуються права людини, а цінності мають «декларативний» характер, то необхідні кардинальні зміни і розвиток реалізації цінностей, пов'язаних з ними. У зв'язку з процесами глобалізації, які мають планетарний масштаб і наразі стосуються кожного, хто проживає на планеті (Robertson, Lechner, 1985: 104), все більше зростає роль прав людини і необхідність їх розвитку, вироблення насамперед теоретико-методологічної основи, у чому і полягає актуальність теми цього наукового дослідження. Таким чином, права людини є основою сучасного інтегративного розуміння права.

Далі з'ясуємо сучасне визначення поняття і змісту держави, що впливає із розуміння сучасних суспільних процесів і сучасного розуміння права. Сучасна держава – це засіб управління суспільними процесами в інтересах забезпечення нормального розвитку людини, що заснований на публічній владі і забезпечує реалізацію чинних на її території форм міжнародного і внутрішньодержавного права, які повинні бути спрямовані на реалізацію прав людини та її сталий розвиток. Сучасна держава повинна бути правовою, тобто взаємопов'язаною із сучасним розумінням права, заснованого на пріоритеті прав людини як міри її можливої поведінки. При цьому права людини (як основа сучасного розуміння права) – це міра можливої поведінки, яка встановлюється і забезпечується системою юридичних гарантій.

Основна частина. Наразі проблема гарантування права на освіту дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю є однією з найскладніших у сфері адміністративного права та потребує законодавчого вдосконалення. При цьому питання про систему державних гарантій осіб з особливими освітніми потребами та осіб з інвалідністю слід розглядати у трьох площинах: конституційно-правовій, адміністративно-правовій та фінансово-правовій.

У теорії права та адміністративного права існує двояке розуміння юридичних гарантій. З одного боку, необхідно виділити гарантії реалізації прав і свобод людини і громадянина загалом, а з іншого – виокремити відповідні гарантії їх правового захисту. При цьому проблема пропорційності гарантій захисту та реалізації прав та обов'язків доволі актуальна щодо осіб з особливими освітніми потребами. Оскільки, на думку сучасних дослідників, упровадження дієвих програм та проєктів захисту прав дітей з особливими потребами, залучення усієї спільноти до загальноосвітньої проблеми, яка розвивається швидкими темпами, проведення та участь різних семінарів, конференцій з цих питань, як на національному рівні, так і на міжнародному, дало б поштовх одному із важливих елементів розвитку механізму розбудови правової держави (Нагорна, 2015: 44).

У цьому аспекті варто зауважити, що розробка, прийняття та реалізація органами державної влади комплексу законодавчих норм, що регламентують певні права і свободи, не повинні мати декларативний характер. Без сумніву, формулюванням конституційних гарантій реалізації прав і свобод осіб з особливими освітніми потребами слід визнавати конкретизацію змісту освітніх прав у правових текстах, нормативне закріплення меж реалізації правосуб'єктності цих осіб, використання безпосередньо пов'язаних зі змістом даних прав і свобод юридичних фактів. Своєю чергою до числа гарантій правового захисту реалізації прав і свобод осіб з особливими освітніми потребами потрібно включити процесуальні форми їх реалізації згаданою категорією осіб. Також у комплексі конституційних гарантій слід виділити особливі законодавчі заходи фінансового характеру.

Загалом, описуючи ситуацію Української держави в розглянутій сфері, слід зазначити, що держава тією чи іншою мірою створює умови для отримання ними освіти, корекції порушень розвитку та соціальної адаптації на основі спеціальних педагогічних підходів. З правової позиції такий погляд ґрунтується на низці конституційно-правових гарантій, представлених як в самій Конституції України, так і в інших нормативно-правових актах, що реалізують право на освіту дітей розглянутої категорії. Наприклад, такими нормативно-правовими актами виступають Закони України «Про освіту» (Закон України «Про освіту», 2017), «Про дошкільну освіту» (Закон України «Про освіту», 2001) тощо. У цих нормативних джерелах конституційні права конкретизуються, розвиваються, розширюючи перелік прав і свобод, перетворюючи конституційні норми на гарантії виконання їхніх положень. Таким чином, гарантії є одним із аспектів проблеми правильного застосування правових норм, законності, правопорядку та багатьох інших процесів правової діяльності (Подорожна, 2016: 274).

Основне призначення будь-яких гарантій полягає у забезпеченні та охороні прав і свобод людини і громадянина. У науці конституційного права виділяють:

- 1) юридичні гарантії реалізації прав і свобод людини і громадянина;
- 2) юридичні гарантії захисту (Лінецький, 2006).

До конституційних гарантій реалізації також відносять:

- а) встановлення меж реалізації конституційних прав і свобод, їх конкретизація в чинному законодавстві;
- б) юридичні факти, з якими пов'язується їх обов'язкове і безпосереднє користування;
- в) процесуальні форми реалізації;
- г) заходи заохочення та пільги (переваги) для стимулювання правомірної ініціативної їх реалізації

(Магновський, 2003: 12).

Розглядаючи право на освіту як одне з конституційних прав громадян України, Р.Л. Ковальчук до найбільш актуальних проблем гарантій конституційного права людини і громадянина на освіту в Україні

відносить: створення нової та більш досконалої правової нормативної бази освіти з урахуванням останніх змін у законодавстві; доступність освітньої та професійної підготовки всіх здібних та тих, хто має мотивацію і адекватну підготовку; з'ясування сутності сучасних гарантій конституційного права на освіту; створення умов, засобів, способів, що є необхідними для забезпечення, реалізації та охорони гарантій на освіту; гарантії якості освіти; можливість здійснення вимог щодо реалізації гарантій на освіту; наявність у праві на освіту під час його гарантування елементів доступності, ефективності, визнання курсів, що вивчені; офіційне визнання гарантій реалізації права на освіту після закінчення навчального закладу та в процесі працевлаштування (Ковальчук, 2011: 292).

Повертаючись до гарантій прав осіб з особливими освітніми потребами в освітньому процесі, слід відзначити, що наявність таких прав у сфері механізму правового регулювання освітніх відносин для цієї категорії осіб зумовлено державною законодавчою політикою у сфері освіти (Організаційно-методичні засади, 2018: 16). Створення умов для отримання цієї категорією осіб освіти, що враховує необхідність паралельної з процесом навчання соціалізації та корекції проблем розвитку, зумовлено передусім нормами Конституції України, а також конституційними принципами, які покладено в основу інших нормативно-правових актів. Так, на переконання О. Мельничук, для розвитку інклюзивної освіти органам держави необхідно вирішити ще ряд питань, зокрема: забезпечити придбання за кошти субвенції модифікованих та адаптованих підручників; розробити механізм передачі спеціального обладнання, закупленого для корекційного розвитку дітей, під час переходу їх з одного навчального закладу до іншого; удосконалити питання оплати вчителів, які працюють в інклюзивних класах, тобто встановити їм доплату не в граничному 20% розмірі, а у фіксованому – не менше 20%; збільшити оплату праці асистентів вчителів, які навчають дитину з особливими освітніми потребами; запровадити в інклюзивних класах посаду асистента дитини (тьютора) з гідною заробітною платою; забезпечити транспортне підвезення дітей з особливими освітніми потребами до навчальних закладів та інклюзивно-ресурсних центрів; здійснювати просвітницьку політику серед населення щодо інклюзивного навчання тощо (Мельничук, 2019: 57–58).

З огляду на зазначене невіддільним складником державної політики у сфері забезпечення, охорони та захисту прав дитини має бути врахування вимог традиційної для українського суспільства моралі, яка завжди була і є тим виміром або мірилом, навколо якого повинні обертатися не лише відносини у сфері забезпечення прав відповідних категорій населення, а й будь-які інші важливі для суспільства відносини, особливо ті з них, які спрямовані на розвиток технологічних інновацій. Це твердження пов'язано з тим, що права дитини у будь-якому разі не є самоціллю, а є лише однією із форм задоволення її різноманітних потреб (матеріальних та духовних). У зв'язку із цим корисний результат від реалізації дитиною своїх прав буде досягнуто лише за умов їх включення до системи традиційних для суспільства соціальних цінностей (моральних, релігійних, ідеологічних тощо), тобто коли вони матимуть відповідну аксіологічну виправданість, яка органічно поєднує основоположні права дитини з її обов'язками, що мають насамперед історично зумовлені культурні витоки (Онщенко та ін., 2013: 15).

Дійсно, реалізація права на освіту безпосередньо пов'язана із соціальними і духовними гарантіями. До цього виду гарантій можна віднести: соціальний клімат суспільства, наявність або відсутність складних соціальних конфліктів, духовно-культурну атмосферу тощо. Тобто соціальні та духовні гарантії – це насамперед моральні норми, національні та регіональні традиції, що виражають ставлення людей до окремих соціальних груп, зокрема до дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю. Наявність таких гарантій сприяє формуванню певної суспільної думки щодо соціальних груп, відповідного нормативно-правового регулювання суспільних відносин у цій сфері.

Отже, вважаємо, що реалізація права на освіту пов'язана не тільки з нормативними та фінансовими, але й з духовними та соціальними гарантіями, що також зараховуються до комплексу конституційних гарантій (Тарасенко, 2005: 87). Утім, їх роль значно менша (порівняно з конституційними гарантіями) з огляду на їхню природу. Подібний зміст зумовлює моральний характер норм, які закріплюють гарантії осіб з особливими освітніми потребами, що відображає ставлення до них суспільства. Використання таких гарантій дозволяє враховувати суспільну думку та сформувати відповідне йому нормативно-правове регулювання статусу осіб з особливими освітніми потребами.

Як особливий різновид гарантій необхідно виділити організаційні гарантії, що охоплюють організаційну діяльність державних органів щодо забезпечення реалізації та охорони прав дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю. Ці гарантії охоплюють заходи адміністративно-управлінського характеру, включаючи:

- а) планування витрат на утримання закладів освіти;
- б) навчання дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю;
- в) облік дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю шкільного віку, які проживають на відповідній території;
- г) організацію транспортного забезпечення закладів освіти для доставки дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю до школи;
- д) у необхідних випадках здійснення відомчого контролю за прийомом дітей до школи і організацією навчального процесу та інші заходи.

У нормативному контексті правового регулювання організаційні гарантії наведені в п. 5 ст. 11 Закону України «Про освіту», в якій органи місцевого самоврядування створюють умови для здобуття дошкільної

освіти шляхом: формування і розвитку мережі закладів освіти; замовлення підготовки педагогічних працівників; реалізації освітніх програм неформальної освіти для батьків; проведення інших заходів. Також п. 4 ст. 19 означеного закону визначає: «Органи державної влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти створюють особам з особливими освітніми потребами умови для здобуття освіти нарівні з іншими особами шляхом належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення універсального дизайну та/або розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби та можливості таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку».

Слід зазначити, що згідно зі ст. 4 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» також передбачені організаційні гарантії в частині забезпечення особам з інвалідністю отримання освіти відповідно до індивідуальної програми реабілітації, що вимагає створення відповідних умов (як технічного, так і навчально-методичного характеру). Зокрема, з метою реалізації особами з інвалідністю прав та свобод людини і громадянина під час розроблення державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій, національних стандартів, кодексів ustalеної практики, стандартів, технічних умов, проведення дослідно-конструкторських, науково-дослідних робіт враховуються потреби осіб з інвалідністю та/або застосовуються принципи розумного пристосування та універсального дизайну. При цьому органи державної влади та органи місцевого самоврядування сприяють забезпеченню прав осіб з інвалідністю щодо включення до суспільного життя нарівні з іншими громадянами (Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», 1991).

Висновки. Таким чином, сукупність конституційних гарантій потребує додаткових, організаційних гарантій, які охоплюють діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення реалізації прав осіб з особливими освітніми потребами та їх охорони від неправомірних посягань з боку інших осіб. Такі гарантії повинні включати адміністративні заходи, тобто облік дітей з особливими освітніми потребами, організацію бюджетно-фінансового планування, здійснення контрольних і наглядових повноважень органів державної влади щодо процедури прийому та навчання зазначеної категорії осіб в закладах освіти. Включення організаційних гарантій як додаткового елементу конституційних гарантій відображає діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, закладів освіти та їх посадових осіб, які забезпечують функціонування механізму реалізації права на освіту та його захисту. Крім того, розглянуті гарантії повинні супроводжуватися контролем з боку держави за діяльністю органів державної влади та їх посадових осіб за виконанням ними обов'язків щодо захисту та охорони прав осіб з особливими освітніми потребами та осіб з інвалідністю.

Виділення організаційних гарантій з числа інших гарантій є показовою характеристикою діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, державних і муніципальних закладів освіти та їх посадових осіб, що забезпечують механізм реалізації прав і свобод осіб з особливими освітніми потребами та осіб з інвалідністю, а також захист і охорону права на освіту загалом. Цей вид гарантій у розглянутій сфері правових відносин (дошкільна освіта дітей з особливими освітніми потребами) є не менш важливим, ніж наявність фінансових та нормативних гарантій.

Список використаних джерел:

1. Бурьянов С.А. Некоторые подходы к определению понятия глобализации образования. *Ценности и смыслы*. 2017. № 6 (52). С. 36–49.
2. Robertson R., Lechner F. Modernization, Globalization and the Problem of Culture in the WorldSystems Theory. *Theory, Culture & Society*. 1985. № 2. P. 103–117.
3. Нагорна В.В. Права дитини з особливими потреби: історико-правовий аспект. *Університетські наукові записки*. 2015. № 3. С. 13–22.
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
5. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.
6. Подорожна Т.С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 536 с.
7. Лінецький С.В. Гарантії прав і свобод людини та громадянина. *Енциклопедія Сучасної України*: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол. : І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=28680 (дата звернення: 19.07.2021).
8. Магновський І.Й. Гарантії прав і свобод людини та громадянина в праві України (теоретико-правовий аспект) : автореф. дис. к.ю.н. за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних та правових вчень. Національна академія внутрішніх справ України, Київ, 2003. 22 с.
9. Ковальчук Р.Л. Право на освіту як одне з конституційних прав громадян України. *Університетські наукові записки*. 2011. № 3. С. 292–298.
10. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / за заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с.
11. Мельничук О. Становлення та розвиток інклюзивної освіти в Україні. *Наукові записки ВДПУ ім. М.М. Коцюбинського*. Серія : Історія. 2019. Вип. 27. С. 57–58. С. 54–60.
12. Оніщенко Н.М., Львова О.Л., Сунегін С.О. Права і свободи дитини: вступ до проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 12–15.

13. Тарасенко В.С. Правове забезпечення соціального захисту дітей інвалідів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеська національна юридична академія. Одеса, 2005. 218 с.
14. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21.03.1991 № 875-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.

References:

1. Bur'yanov, S.A. (2017). Nekotorye podkhody k opredeleniyu ponyatiya globalizatsii obrazovaniya [Some approaches to the definition of the concept of globalization of education]. *Tsennosti i smysly – Values and meanings*, 6 (52), 36-49 [in Russian].
2. Robertson, R., & Lechner, F. (1985). Modernization, Globalization and the Problem of Culture in the World Systems Theory. *Theory, Culture & Society*, 2, 103-117 [in English].
3. Nahorna, V.V. (2015). Prava dytyny z osoblyvymy potreby: istoryko-pravovyi aspekt [Rights of the child with special needs: historical and legal aspect]. *Universytetski naukovy zapysky – University scientific notes*, 3, 13-22 [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII [Law of Ukraine "On Education" of 05.09.2017 № 2145-VIII]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu» vid 11.07.2001 № 2628-III [Law of Ukraine "On Preschool Education" of 11.07.2001 № 2628-III]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> [in Ukrainian].
6. Podorozhna, T.S. (2016). *Pravovyi poriadok: teoretyko-metodolohichni zasady konstytutsionalizatsii [Theoretical and methodological principles of constitutionalization]*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
7. Linetskyi, S.V. (2006). *Harantii prav i svobod liudyny ta hromadianyna [Guarantees of human and civil rights and freedoms]*. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy: elektronna versii NAN Ukrainy, NTSh. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. Retrieved from http://esu.com.ua/search_articles.php?id=28680 [in Ukrainian].
8. Mahnovskiy, I.Y. (2003). Harantii prav i svobod liudyny ta hromadianyna v pravi Ukrainy (teoretyko-pravovyi aspekt) [Guarantees of human and civil rights and freedoms in the law of Ukraine (theoretical and legal aspect)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy [in Ukrainian].
9. Kovalchuk, R.L. (2011). Pravo na osvitu yak odne z konstytutsiinykh prav hromadian Ukrainy [The right to education as one of the constitutional rights of citizens of Ukraine]. *Universytetski naukovy zapysky – University scientific notes*, 3, 292-298 [in Ukrainian].
10. Poroshenko, M.A. (Eds.). (2018). *Orhanizatsiino-metodychni zasady diialnosti inkluzyvno-resursnykh tsestriv [Organizational and methodological principles of inclusive resource centers]*. Kyiv [in Ukrainian].
11. Melnychuk, O. (2019). Stanovlennia ta rozvytok inkluzyvnoi osvity v Ukraini [Formation and development of inclusive education in Ukraine]. *Naukovy zapysky VDPU im. M.M. Kotsiubynskoho. Serii: Istoriiia – Scientific Papers of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University. Series: History*, 27, 57-58, 54-60 [in Ukrainian].
12. Onishchenko, N.M., Lvova, O.L., & Suniehin, S.O. Prava i svobody dytyny: vstup do problemy [Rights and freedoms of the child: an introduction to the problem]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Law Review of Kyiv University of Law*, 2, 12-15 [in Ukrainian].
13. Tarasenko, V.S. (2005). Pravove zabezpechennia sotsialnoho zakhystu ditei invalidiv v Ukraini [Legal support of social protection of children with disabilities in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Odessa: Odeska natsionalna yurydychna akademiia [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy «Pro osnovy sotsialnoi zakhyshchenosti osib z invalidnistiu v Ukraini» vid 21.03.1991 № 875-XII [Law of Ukraine "On the basis of social protection of persons with disabilities in Ukraine" from 21.03.1991 № 875-XII]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> [in Ukrainian].